

Gheorghe Parusi

Bariera Vergului

sau

Viata unui baiat
de Bucuresti

compania

Gheorghe Parusi

Bariera Vergului

sau

**Viața unui băiat
de București**

compania

Cuprins

Mahalaua	5
Casa	13
Vecinii	33
Strada	70
Bariera	79
Frații	88
Jocurile copilăriei	97
Școala Popa Nan	103
În studenție	115
Vlăhița	148
Acasă	160
Din nou la școală	168
Isaccea	177
În lumea cărții	207
La Catalogarea cărții	227
Frigul	246
Teiul Doamnei	257
Nea Fane	261
Prietenii	271

Mahalaua

La bătrînețe zilele aleargă parcă mai repede, fără să prinzi de veste : nici n-ai început bine săptămîna, că se și isprăvește. Ba pînă și lunile și anii s-au pus pe fugă, de parcă îi gonește cineva de la spate. Cunoștințele apropiate și prietenii de-o viață s-au împuținat ; ca să mai schimbi o vorbă cu vreunul din ei, să-i spui de vreo pățanie ori să-l întrebi de una, de alta din vremea tinereții, ar trebui să stai mai toată ziua la Pătrunjel, la Bălăneanu sau mai știi eu pe unde și-a găsit fiecare locul de veci. Că și pe ăsta îl găsești cu zbatere mare, după multe căutări și cu ciubuc pe potriva blazonului cimitirului. Norocul tău, dacă pot să-i spun așa, este că alergătura asta le rămîne altora, că pe tine te-a iertat Dumnezeu de toate ostenelele. Așa stînd lucrurile, nu-i mai rămîn omului ajuns la vîrsta înțelepciunii (așa se zice, dar nu e musai să luăm de bune toate zisele) decît amintirile : îți regăsești în ele părinții, prietenii sau neprietenii (că și ăștia sînt buni la o adică), vecinii, întâmplările care te-au bucurat odinioară sau care, dimpotrivă, te-au umplut de amărăciune. Amintirile au și avantajul, cel puțin pentru firile mai optimiste (și eu mă număr printre acestea, deși unii îi consideră optimiști pe cei cam săraci cu duhul), că amărăciunile se uită primele, iar cele rămase sînt puține și palide, în vreme ce clipele de bucurie ies deasupra ca untdelemnul în candelă.

Aducerile mele aminte pleacă totdeauna din Frunzei 25 și din Bariera Vergului. Strada nu are mai nimic deosebit și nici mahalaua Delea Veche, din care face parte. Este o stradă nu prea lungă, pavată cu pietre de rîu, cu trotuare asfaltate tîrziu, la cîțiva ani după ultimul mare război ; pornește din Țepeș Vodă și se isprăvește, după vreo sută de case și curți înșirate cumiști de o parte și de alta, în strada Orzarilor, care te scoate în Bariera Vergului, la lărgime. Pe la jumătatea ei, Frunzei este tăiată de Agricultori, stradă mai mare și mai fătoasă, așternută cu piatră cubică, numai bună pentru meciurile de fotbal ale copilăriei. Dar pentru cîte alte jocuri nu erau potrivite străzile aces-

tea : șotronul, statuile, cal de prinț și de împărat, arșicele, poarca, lapte-gros, leapșa, de-a v-ați ascunselea, hoții și vardîștii, cinci pietre, turcalețul și zmeul, țurca la bar și la « pansat » și cîte alte năstrușnicii pot să treacă prin mintea unor copii ! Fiecare vîrstă își avea jocurile ei, și fiecare joc, bucuriile și învățămintele lui. Ba, ca să fie tacîmul complet, Frunzei avea, în partea dinspre Orzari, un maidan de toată frumusețea, loc numai bun de joacă și de zbenguieți. Mai tîrziu, după ce s-a dărîmat o casă învecinată, curtea ei a mărit maidanul și a fost amenajat acolo un mic părculeț, dar nu mai avea nici un chichirez.

Frunzei și Agricultori nu erau singurele nume de străzi care sugerau posibila proveniență rurală a locuitorilor cartierului ; li se adăugau Cireșilor, Ciobănașului, Duzilor, Mătăsari, Inișor, Orzarilor, Gogoșilor, Gîndacilor, Găitănari (ultimele trei au avut numele schimbate după primul război mondial). S-ar putea însă să fie doar un mofft al edililor orașului, care botezau străzile unui cartier cu nume aparținînd unui domeniu sau unei categorii profesionale : doctori, arhitecți, militari, militanți socialiști (asta în vremea comunismului, că mai înainte nu prea se știa cu ce se mănîncă asta) sau mai știu eu ce. Totuși, vechimea acestor nume de străzi pare să infirme o astfel de presupunere. Multe dintre ele par să vorbească despre interesul oamenilor locului pentru creșterea viermilor de mătase ; cel puțin așa îmi place să cred, iar mulțimea duzilor din această parte de București pare să îmi dea dreptate. La capătul străzii Vatra Luminoasă, chiar lîngă azilul de orbi deschis de regina Maria, se mai păstrează o plantație de duzi, a cărei suprafață s-a redus drastic după instalarea acolo a depoului de troleibuze. Chiar și strada Orzari te duce cu gîndul la o lume apropiată încă de cea a satului : tatăl lui Delavrancea, așezat pe aceste locuri, se ocupa cu cărăușia și era specializat, ca și alții din zonă, în transportul orzului. Noi însă, copiii din cartier, ne socoteam orășeni pînă în măduva oaselor, chiar dacă eram mai toți bucureșteni de primă generație. Părinții (cei mai mulți) se născuseră la sat sau în orășelele de provincie, dar noi, copiii, nu luam în seamă asemenea mărunțișuri și-i priveam cu oarece condescendență pe cei veniți de la țară : « Băi, țărane ! » ne strigam uneori și între noi cînd călcam în străchini, dar era doar o vorbă, căci n-aveam nici urmă de dispreț pentru sat, mai ales că mulți dintre noi aveam acolo neamuri pe care le vizitam ades și le îndrăgeam.

Frunzei 25 avea o curte lungă și îngustă, închisă la stradă cu un gard de lemn care se putea deschide de tot de la jumătate când venea camionul cu lemne sau cu cine știe ce drăcii își aducea omul în băătură. În mod obișnuit, ne foloseam de poarta aflată pe una din jumătățile gardului. Pe partea dreaptă era calcanul casei de la numărul 27, a familiei Apostolescu, iar pe stînga venea casa cea mare, care făcea colțul cu strada Agricultori și ieșea pînă în marginea trotuaru-

« Casa cea mare » de la intersecția străzilor Frunzei și Agricultori.
Dincolo de ușile ferecate nu mai locuiește nimeni (1990).

lui. Clădirea avea o formă ciudată, cu două laturi în curtea din Frunzei 25, o alta în Agricultori 93 și ultimele două formînd colțul celor două străzi. Partea dinspre strada Agricultori nu era prea mare : aici fusese intrarea în cîrciuma lui nea Gogu, proprietarul, Gogu-boierul, cum obișnuiam noi să-i spunem în glumă. Pe partea dinspre Frunzei, încă și mai mică, fusese tot o prăvălie : croitoria unuia, Fudulu, care s-a lăsat de meserie la naționalizare și a plecat din cartier. Căsoiul acesta

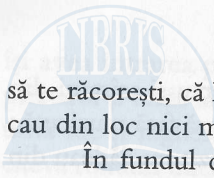
Își avea intrarea principală pe Agricultori 93, unde locuia și proprietarul și unde ar fi trebuit să fie fațada clădirii. Mie mi se părea însă urâtă foc și înghesuită, căci avea doar o curtică amarită în față, cu câteva ronduri mici de flori neîngrijite și modeste acareturi. Partea asta nu se deosebea prea mult de calcanul unei case în care fusese tăiată o ușă tot așa de sărmană ca și curtea. De fapt, Gogu-boierul mai avea o intrare în apartamentul din Agricultori prin cîrciuma de la stradă și o alta prin Frunzei. Sub partea asta de casă era o pivniță imensă, în care își ținea proprietarul butoaiile cu pileală ; unul dintre butoaie era uriaș și cred că îl băgase acolo înainte de a înălța clădirea, pînă la construirea planșeului. În timpul bombardamentelor din 1944 am folosit pivnița ca adăpost de cîteva ori. Preferam să stăm în casă, la lumină, măcar să vedem cînd vine bomba peste noi și ne face chisăliță. Uite că nu ne-a făcut, așa că pot să vă spun toate prostiile astea, dar în cîteva rînduri au tremurat pereții de suflul exploziilor.

În curtea din Frunzei, casa avea nu mai puțin de patru apartamente a cîte două camere, iar pe latura din fundul curții era un al cincilea, tot cu două camere, dar și cu o a treia, mai mică, folosită ca bucătărie. Aici curtea se lărgea într-un dreptunghi destul de mare, cît să poată întoarce camionul cu lemne. Întorcea cu destulă greutate cînd ni le aducea cu camionul cel mare, tras de doi cai ; trebuiau luați de căpăstru, uneori chiar erau deshămați, iar căruțașul trăgea întîi de oiște pînă ajungeau roțile de-a curmezișul, apoi mergea la spatele camionului, să-l mai urnească puțin cu fața spre ieșire ; abia după aceea înhăma caii din nou și-i puneă să scoată harabaua din curte. Mai tîrziu, cînd au ajuns lucrători la stat și s-au boierit, căruțașii nici nu mai voiau să intre cu camionul în curte, ca să nu-și bată capul cu locul strîmt : îți aruncau lemnele la poartă și trebuia să ți le cari singur pînă în fundul curții, de-ți venea acru. Mulți vecini, mai toți oameni în vîrstă, tocmeau cîte un om să le care, uneori să le și spargă. Cădeau repede la învoială asupra prețului, căci nici vecinii nu erau cărpănoși, chiar dacă nu-i dădeau banii afară din casă, nici tăietorii nu erau lacomi, să ia pielea de pe om. După 1960, cînd începuse să dea modernizarea peste noi, lemnele nu se mai aduceau cu căruța, ci cu mașina. Într-un camion mare cît toate zilele erau încărcate lemne pentru mai mulți clienți, despărțite cu panouri de scîndură, ca să nu se-ncurce rațiile ; acum, dacă era să treacă un lemn, două la vecin,

cine să stea să le cîntărească ? Adevărul e că mai erau și scîrțani din ăștia care, dacă găseau vreo lipsă, mergeau la depozit să facă muzicuță ; lucrurile se rezolvau pînă la urmă, că ăia de la depozit nu dădeau din buzunar și erau oameni de înțeleș, doar că furau de stingeau cînd aveau ocazia și își găseau fraierul. Camionul ăsta, și dacă ar fi vrut șoferul, tot n-avea cum să-l bage în curte ; îți lăsa deci lemnele la poartă, iar de acolo te descurcai cum puteai să le bagi în magazie, că doar nu era să le lași în stradă. Eu ajunsesem expert în căratul lemnelor, le așezam pe o scîndură, să car mai multe o dată și să termin mai repede, iar mama le rînduia frumos în fundul magaziei. De schimbat, nu se schimbasese însă doar mijlocul de transport, ci și felul în care se vindeau lemnele de foc. Aveai cartelă, cu cotă de lemne, după numărul de camere și după cîte suflete erau în casă ; cînd erai programat, mergeai să le plătești și pe urmă așteptai să ți le aducă acasă peste o săptămînă sau chiar mai mult. Primeai lemne după cum îi lăsa inima pe cei de la depozit, pe șeful depozitului în primul rînd, tartorul principal ; tăietorii, șoferul și oamenii de pe mașină (vreo doi încărcători) erau aghiotanții, se descurcau și ei cum puteau, la concurență cu șeful. De multe ori te înțelegeai mai bine, adică mai ieftin, cu aghiotanții ăștia decît cu tartorul cel mare, că ăla se ținea mai bățos. De dat, trebuia însă să dai, altfel te trezeai că îți descarcă la poartă numai cioturi sau numai lemne de brad, ori numai lemn verde, crud, care scotea mai mult fum decît căldură. Tocmai ca să nu pățim cine știe ce pocinog, aveam grijă ca, în preajma primirii tranșei de lemne, să mergem la depozit ca să ungem osia. Mergeam eu cu mama la un depozit din spatele Gării Obor (erau vreo două acolo, unul chiar pe partea gării) și aranjam întîi cu șoferul și cu încărcătorii, apoi ne duceam la șef, că pe ăsta trebuia să-l iei subțire, să nu-l atingi la demnitate :

— Știți, mîine trebuie să primim lemnele. Vă lăsăm aici niște parale, să le dați la șofer și la oamenii de pe mașină. Nu e cine știe ce, dar să le ziceți să pună și ei niște lemne mai ca lumea. Și să știți că am vorbit și cu ei, dar alta e cînd le spuneti dumneavoastră.

Și uite așa, te trezeai acasă cu lemne numai unul și unul : uscate, ușor de tăiat și de esență tare, de fag sau stejar (bradul arde repede și nici jăratric nu face, să țină căldura). Dacă ăia de la depozit nu se țineau de cuvînt și-ți trimiteau acasă toate ciurucurile din depozit, n-aveai ce face ; puteai doar să-i trimiți la origini, asta așa, ca

să te răcorești, că lemnele nu ți le schimba nici dracul, iar ei nu plecau din loc nici morți, tot la depozit îi găseai și în anul următor.

În fundul curții din Frunzei se găsea și casa în care ne-am mutat în '41 : avea două camere mici și o marchiză și mai mică la intrare. Se afla pe una din laturile mai scurte ale clădirii principale, la câțiva metri de aceasta, cu fața îndreptată spre răsărit. « Răsărit » este un fel de a spune, căci în fața casei, cam la vreo cincisprezece metri, se aflau closetul, corcodușul și cișmeaua, deoarece nu aveam apă în casă, nici noi și nici ceilalți locatari din Frunzei 25. Pe dreapta era o latură a clădirii celei mari, iar pe stînga, « magaziile », adică o construcție lungă din lemn, cu compartimente în care fiecare familie își ținea lemnele. Tot aici, pe stînga, chiar în coasta casei noastre, se mai afla o casă înaltă, formată dintr-o singură cameră spațioasă, cu un pod înalt deasupra. Un pod înalt, uriaș se întindea și deasupra magaziilor ; la intrarea în pod se găsea o platformă de lemn, ferită de ploii cu un acoperiș țuguat, ca la lucarnele vechilor case de țară. O platformă asemănătoare era și la intrarea în podul casei proprietarului, dar aceasta nu mai era folosită de mult, căci Gogu-boierul ajungea în pod prin partea lui de casă. Noi, copiii, aveam însă podul magaziei, parcă mai înalt decît casa noastră și numai bun de joacă. Găsisem aici, printre alte vechituri, două paturi de pușcă din primul război mondial. Nu știu cum ajunseseră acolo, dar nouă, copiilor, ne-au fost de mare folos în jocurile noastre de-a războiul. Arme ne făceam noi și singuri din scînduri pe care le tăiam și le potriveam cum ne tăia capul, dar nu se puteau compara cu cele două găsite în pod : astea erau arme adevărate, nu încropeală de-a noastră, așa că mai întîi ne băteam pentru ele și abia după aceea făceam declarațiile de război.

Pe vremuri, magazia mare din stînga casei mele fusese, probabil, grajd pentru cai, căci podul înalt era numai potrivit pentru fin. De altfel, pe strada Frunzei mai erau vreo trei construcții asemănătoare : două ale verilor Ganea și una a lui Niculescu, tata lui Ticuță. Ele mai erau încă folosite ca pe vremuri, căci pînă prin '47-'48 mai aveau cîteva vaci, pe care le trimiteau la păscut în gropile Vergului, pe locul unde se află acum Parcul și Stadionul Național, fostul 23 August ; o vreme, vacile au păscut tocmai în gropile din Balta Albă, spre Dudești-Cioplea. Pe una dintre familiile Ganea, cea din Frunzei 36, o cunoșteam mai bine, căci de acolo luam din cînd în cînd lapte,

smîntîină sau iaurt. Nu prea des, căci aveam lăptăreasa noastră, a curții, care venea cu faetonul tocmai din Dobroești, iar iaurtul îl cumpăram de la iaurgii care treceau zilnic pe strada noastră. Îl cărau în două cutii de lemn, atîrnate de cobiliță, prevăzute cu o etajeră sau două și închise cu o ușiță, să le ferească de praf. Își strigau marfa din toți rărunchii, să-i audă și să iasă gospodinele la porți, să le mai ia din greutate. Noi cumpăram rar lapte, mai mult de sărbători, pentru cozonaci ; altfel, beam ceai, că era mai ieftin, deci mai sănătos, cel puțin pentru buzunar. Pe la jumătatea anilor '50, Gănoaica a trebuit să vîndă vacile : nu mai avea unde să le trimită la păscut, căci începuse construirea parcului și a stadionului. Ca să mai scoată un ban, a început să facă boș, dar mare lucru nu scotea din asta ; nici nu știu cum se descurca, neavînd copii care s-o mai ajute. Cînd eram eu mic, vorbise cu mama să mă înfieze, dar mama nici n-a vrut să audă, a luat totul ca pe o glumă. Cum era să dea o asemenea podoabă din casă ?!

Pînă să ajungă în Frunzei 25, ai mei cutreieraseră tot orașul, ca orice chiriaș bucureștean care se respectă. Acum, ca s-o spun pe-a dreaptă, nu era vorba doar de nevoia schimbării de decor, cum zice poetul, ci și de posibilitățile buzunarului, căci primăvara și toamna se « actualizau » (așa zic pricepuții de azi într-ale economiei de piață) chiriile. Și cum actualizatul ăsta însemna întotdeauna scumpire, dacă proprietarul se întindea prea mult la cașcaval, atunci chiriașul își lua catrafusele la spinare și « la bulivar, birjar ! », își căuta o altă locuință. Așa se face că, în preajma lui Sf. Gheorghe și a lui Sf. Dumitru, cînd se reazează chiriile, chiriașii se puneau pe drumuri și era un du-te-vino de toată frumusețea în toate mahalalele orașului.

Părinții mei locuiseră multă vreme în cartierul Colentina, pe Rădulescu-Tei, Mașina de Pîine, și în alte locuri de pe-acolo, care mai de care mai boierești și mai simandicoase. Cînd pleca mama de-acasă la vreun neam, le spunea țiganilor de peste drum să mai arunce din cînd în cînd o privire și spre casa noastră, să nu intre cineva după furat, Doamne apără și ferește ! Era bun psiholog mama, căci era mai liniștitor să-i ai de paznici, iar puradeii vecinilor își luau misiunea în serios : dacă vreun imprudent se apropia prea mult de poarta noastră, îl lua imediat la goană. Cînd se întorcea mama, o înconjurau și-i ziceau, plini de mîndrie, că și-au îndeplinit cu osîrdie misiunea. Tot pe acolo, prin împrejurimi, locuiau multe dintre neamurile mamei, ve-

nite, ca și ea, din Fierbinți. Când au plecat din Colentina, eu nu mă născusem încă, erau doar mama cu tata, bunica și trei copii, o fată și doi băieți ; o altă fată, prima născută, le murise la câteva luni, abia apucaseră să o boteze, ca să nu moară necreștinată. Cum de și-au găsit casă de închiriat tocmai pe Orzari 14 nu mai știu, poate că îi sfătuiseră cineva, căci nu-l văd pe taică-meu în stare să bată atîta drum pentru două odăițe amărîte. Cum-necum, fapt este că acolo s-au mutat și că acolo m-am născut în toamna lui 1939. Era o casă mică, prăpădită, atît de prăpădită, că îi era și rușine mamei cînd a venit moașa să o asiste la naștere. Pe vremea aia, femeile se duceau rar la maternitate ; nașteau acasă, fără prea multe fasoane, privegheate de o moașă pricepută. Cît se canonea mama să mă nască, moașa, cu toate cele pregătite, stătea cu tata la o țuică în camera cealaltă, ca să prindă inimă și să înfrunte curajos emoțiile moșitului. Nici nu e de mirare că ai mei au plecat de acolo în primăvara următoare, găsind o locuință ceva mai răsărită, tot pe Orzari, peste drum de intersecția cu Frunzei. Iar de aici pînă în Frunzei 25 erau doar doi-trei pași, pe care i-au făcut un an mai târziu, în 1941. Apoi a venit războiul, iar după război a-nțărcat bălăia cu mutatul, căci lumea se înmulțise peste măsură : stătea mai mult prin casă și ce altă treabă avea decît să facă copii ?, lucru absolut trebuitor. Războiul secerase multe vieți și stăteam prost din punct de vedere demografic, așa că făcutul copiilor era și o acțiune patriotică ; locuințele se împutinaseră și ele, nu mai găseai casă cu chirie nici să tragi cu tunul. Mai ales că, prin 1950, casele au început să fie naționalizate, iar statul închiriază cu socoteală, că-i priceput la toate. Așa se face că acolo am întepenit ; de-acolo mi-am dus la groapă bunica, pe tata și pe mama, vecinii, care cum i-a rînduit Dumnezeu. Cînd am plecat de acolo, în 1983, doar Mateasca și Stanca mai erau dintre cei vechi, iar curtea nu mai avea căldura și viața de altădată ; cei nou veniți erau alt soi de oameni, de altă vîrstă și cu alte obișnuințe, iar vremurile se suciseră și ele.

Am cunoscut și cele două case de pe Orzari, pe unde trecuseră ai mei, dar, pentru mine, locul nașterii rămîne tot Frunzei 25, unde am deschis ochii la lume și unde am trăit nu mai puțin de patruzeci și doi de ani, o viață de om, ce mai !